

BERTA CÁCERES: IBAIEN ZAINDARIA

EMAKUME INDIGENAK ETA LURRALDEAREN DEFENTSA HONDURASEN

Berta Cáceres Hondurasko aktibistak Goldman Ingurumen Saria jaso zuen 2015eko apirilean. Saria, "Nobel berde" gisa ezaguna dena, Lenca herri indigenaren eskubideak aldezteagatik eman zioten, eta bereziki Hondurasko lurralde lenketan proiektu hidroelektrikoak eraikitzearen aurka borrokatzeagatik.

Saria jaso eta urtebetera bi sikariok bere etxean hil zuten, La Esperanza, Hondurasen. Berdin zion ambientalista ezaguna izatea, bai bere herrialdean, non Hondurasko Elkarte Herrikoi eta Indigenen Gizarte Batzordearen (COPINH) eraketan parte hartu baitzuen, bai atzerrian, non bere irudia nabarmentzen zuten. Giza Eskubideen Gorte Interamerikarrak ezarritako kautelazko babes-neurriek ere ezin izan zuten bere hilketa saihestu, Bertari zuzendutako mehatxuak salatu ondoren.

Hiltzeko arrazoia hauxe izan zen: Lenca herria ez zegoen ados Gualcarque ibaian Agua Zarca presa eraikitzeko proiektuarekin, izan ere, haientzat ibai hori sakratua zen. Hondurasko gobernuak proiektu hori onetsi zuen, Lencako herriak aurretik libreki eta informazioa emanaz galdetzeko zuen eskubidea urratuz.

Herri indigenen kontsultarako eskubidea Lanaren Nazioarteko Erakundearen 169. Konbentzioak babesten du. Hondurasko estatuak, 1995. urtean konbentzio hori berretsi bazuen ere, sistematikoki ez du bete. 2010. urtean bakarrik erkidego indigenei eragiten zieten 21 proiektu hidroelektrikoei baimena eman zien, aurretik inolako kontsulta-prozesurik egin gabe.

Agua Zarca presak gehien eragindako erkidegoa Blanco ibaiko biztanleak izan ziren, eta hitzik ez zuten, proiektuaren hasierako faseetan protesta ugari egin zituzten Lenca herrikoek. COPINH erakundearen eta erkidegoko liderren laguntzarekin (horien artean Berta zegoela), zenbait urtetan mobilizazioak egin ondoren, Txinako Sinohydro enpresak, munduko enpresa hidroelektrikorik handienetako bat zenak, eta bertako Desarrollos Energéticos SA enpresak, proiektua denboraldi batean etengo zutela jakinarazi zuten, berriro aztertzeko.

Baina horrek ondorio latzak izan zituen. Bertarena kasurik ezagunena izan bazen ere, eta gizarte zibil orokorrean haserrikeria handiena eragin zuena izan arren, bere hilketa ez zen izan Agua Zarcako presaren eraikitzearekin loturiko lehen hilketa, ezta azkena ere. 2012. eta 2014. urteen artean Lencako 9 indigena hil zituzten¹. Etengabe egon dira mehatxuak eta larderiak, harrezkero eta gaur egun arte. Berta Cáceres hil eta hamar egun geroago, nazioarteko hedabideak oraindik gertaeraren berri ematen ari zirenean, Nelson García hil zuten, COPINH erakundeko kideetako bat zena, huste batengatik protesta egiten ari zenean.

Hala ere, Bertaren heriotzak ez zuen lortu isiltzea, izan ere, herrialdea astindu eta nazioarteko iritzi publikoa hunkitu egin zuen. Hilketaren ondoren egunetan #BertaVive hastaga zabaldu zen gizarte-sareetan, Agua Zarcako kasuaren berri emateko, justizia eskatzeko eta Bertaren senideekin solidaritatea agertzeko, izan ere, lau alaba utzi zituen umezurtz. Horrez gain, Lenca herriak bere defendatzaile baliotsuenetako bat ere galdu zuen: Berta, «Ibaien zaindaria». Fitxa honen atzealdean bere historia ezagutzeko aukera izango duzu.

¹RADIO PROGRESO. «Impunidad reina en asesinatos de indígena». 2014ko ekainaren 6. Hemen: <http://radioprogreso.net/index.php/comunicaciones/noticias/item/1001-impunidad-reina-en-asesinatos-de-ind%C3%ADgenas>. [Azken bisita: 2016ko irailaren 14].

JARDUERA PROPOSAMENA

EZAGUTU BERTAREN HISTORIA

Helburuak: Berta Cáceresen historia zehatzaren bidez, herri indigenek Hondurasko proiektu hidroelektriko eta erauzketa industriaren aurrerapenaren aurrean duten ahultasun-egoera ezagutzea.

Hondurasko ingurumen-gatazken ezaugarriak eta haien egiturazko arazoak jakiteko, emakume indigenek lurraldearen defentsan duten eginkizunari bereziki erreparatuz.

Jarduera: Bertaren borrokari, hilketari eta ondareari buruzko hiru bideo labur ikustea proposatzen dugu. Ondoren, jardueran parte hartu duten pertsonen hausnarketa librea egin dezakete, edo dinamizatzailleak zuzen dezake, beherago dauden galderak eginez. Bloke bakoitzaren iraupena 20 eta 30 minutu artekoa izango da.

1

BERTA CÁCERES: CON SUS PROPIAS PALABRAS

3:17 min Skylight (2016)

<https://www.youtube.com/watch?v=dVKBYbZXCvg>

Zer harreman du Lenca herriak lurrarekin? Zer esan nahi du beraiantzat?

Zer eginkizun dute emakumeek herri indigenek lurraren defentsan egindako borrokan?

Eztabaida aberasteko, "testuinguru patriarkaletan dauden emakume defendatzaileei" buruzko Oxfam-Internacional erakundearen informazio-oharraren 4. puntua (2016) irakurtzea eska daiteke.

2

"BERTA Y RÍO BLANCO" "La Guardiania de los Ríos" dokumentalaren laburpena.

4:14 min Eric - Radio Progreso (2016)

https://www.youtube.com/watch?v=_fZ5-MlZqk

Zer gerta dakieke Hondurasen lurra eta ibaiak defendatzen dituztenei? Zergatik egiten dute?

Nortzuk egon ziren Bertaren hilketaren atzetik? Epaitu dituzte?

Taldea bitan bana daiteke, eta alde batetik, Bertaren hilketari buruzko Global Witnessen txostenaren (2017, 13-16 or.) 2. kasu azterketa irakurtzea eska dezakezu; bestetik, hiltzaileei epaiketaren hasierari buruzko Eldiario.es web-orriko berria irakurtzea.

3

"LA SEMILLA DE BERTA EN CASA" "La Guardiania de los Ríos" dokumentalaren laburpen bat.

5:49 min Eric - Radio Progreso (2016)

<https://www.youtube.com/watch?v=YooWV1VCz-c&t=182s>

Zer izan da zuretzat deigarria Bertaren alabek eta amak esandako gauzetatik?

Zer egingo zenuke zuk haien lekuan?

Bideoa ikusteaz gain, Berria-ko artikulua irakur dezakezue, Bertaren alabek ahaztearen aurka daramaten borrokari buruzkoa dena.

INFORMAZIOA HANDITZEKO BALIABIDEAK

- Web-orria **Global Witness, Honduras: el país más peligroso del mundo para defender el planeta.** Ikusi 2. kasu-azterketa, Bertaren hilketari buruzkoa (13-16. or.). <https://www.globalwitness.org/fr/campaigns/environmental-activists/honduras-el-pa%C3%ADs-m%C3%A1s-peligroso-del-mundo-para-el-activismo-ambiental/>
- **Oxfam-Internacional erakundearen informazio-oharra (2016): "El riesgo de defender"**. <https://www.oxfamintermon.org/es/documentos/27/10/16/riesgo-de-defender>
- Berria **"Botereari traba egiteagatik hil zuten Berta Cáceres"** https://www.berria.eus/paperekoa/1781/014/001/2017-03-25/botereari_traba_egiteagatik_hil_zuten_berta_caceres.htm
- Berria **Eldiario.es, "Arranca en Honduras el juicio por el asesinato de Berta Cáceres"**

-en proiektu bat

lortzeagatik

Finantzatuta